

D18.001

Uitspraak van het College van Toezicht

Kamer I

Zitting 6 maart 2019

Inzake:

Mevrouw [klaagster] en de heer [klager], wonende te [plaats],
klagers,

tegen

[Architectenbureau], gevestigd te [plaats], BNA-lid
verweerder.

1. Bij mailbericht van 11 april 2018, aangevuld bij mailbericht van 11 mei 2018, met 2 bijlagen, hebben [klaagster] en de heer [klager] (hierna gezamenlijk: klagers) tegen [architectenbureau] een klacht ingediend bij het College van Toezicht.
2. Bij mailbericht van 31 juli 2018, met 19 bijlagen, heeft [architectenbureau] op de klacht gereageerd.
3. Bij mailbericht van 6 juli 2018, met 8 bijlagen en een audio-fragment, hebben klagers op het verweerschrift gereageerd.
4. Bij mailbericht van 17 september 2018, aangevuld op 18 september 2018, met bijlagen en een audio-fragment, heeft [architectenbureau] op de reactie gereageerd.

Behandeling van de klacht

5. De klacht is op 6 maart 2019 behandeld door Kamer I van het College van Toezicht. De kamer was als volgt samengesteld:
 - De heer mr. L.C.J.M. Spigt, voorzitter
 - De heer ir. R.H. Gortemaker,
 - De heer dr. ir. P.C.M. Maas , architect-leden
 - Mevrouw mr. A.M.R. Smolders, secretaris
6. Bij de mondelinge behandeling waren partijen aanwezig, klagers in persoon en [architectenbureau] vertegenwoordigd door de heer [architect] en mevrouw [architect]. Tevens was aanwezig [deskundige] aan de zijde van [architectenbureau].
7. Op grond van de aan het College ter beschikking gestelde stukken en de mondelinge toelichting van partijen overweegt het College het volgende.

De feiten

8. Als enerzijds gesteld en anderzijds niet of onvoldoende betwist staat – voor zover hier van belang – het volgende vast:
9. Klagers hebben [architectenbureau] op basis van een offerte van 26 augustus 2009 opdracht gegeven om een villa te ontwerpen voor een kavel in [plaats]. Volgens de overeenkomst waren op de opdracht van toepassing de 'Rechtsverhouding opdrachtgever-architect DNR 2005'. Tevens gold als uitgangspunt bij de overeenkomst het Beeldregieplan [plaats] (hierna: het Beeldregieplan) van maart 2008.
10. Klagers hebben [architectenbureau] conform de overeenkomst betaald, en hun woning, nadat deze gereed was, betrokken.
11. Nadien heeft [architectenbureau] twee andere villa's in dezelfde straat en een derde villa op 300 meter afstand ontworpen. De datering op de tekeningen geeft aan dat deze villa's in de periode 2015-2017 zijn ontworpen.
12. In het najaar van 2016 hebben klagers enkele malen met [architectenbureau] gesproken over de hiervoor in 11. genoemde ontwerpen, omdat het in hun ogen om herhalingen van

het ontwerp van hun eigen woning zou gaan. In de zomer van 2017 heeft een briefwisseling plaatsgevonden tussen de advocaat van klagers en de beroepsaansprakelijkheidsverzekeraar van [architectenbureau]. In een later stadium heeft een bemiddelingsgesprek tussen beide partijen ten overstaan van de BNA-deken plaatsgevonden. Dit bemiddelingsgesprek heeft niet tot resultaat geleid.

De klacht

13. Klagers verwijten [architectenbureau] primair, dat het ontwerp voor hun woning door [architectenbureau] is herhaald, daar hij drie soortgelijke woningen heeft ontworpen, twee in dezelfde straat en één driehonderd meter verderop. [architectenbureau] heeft volgens klagers hierover nimmer contact met hen opgenomen, laat staan toestemming gevraagd om het ontwerp geheel dan wel gedeeltelijk te hergebruiken. Zij stellen dat dit in strijd is met het voorschrift in artikel 48 van de Nieuwe Regeling voor de rechtsverhouding tussen architect en opdrachtgever (hierna: DNR 2005), die onderdeel was van de opdracht aan [architectenbureau], en in strijd met de gedragsregels voor professionaliteit en integriteit.
14. Ter (nadere) onderbouwing hebben klagers gesteld dat sprake is van identieke dakafwerking, dakpannen, dakranden, dakkap; dat vrijwel dezelfde steen is gebruikt (later in het bouwproces is dit onderdeel volgens klagers op hun aandringen veranderd); dat dezelfde houtafwerking is gebruikt voor deuren, garage en de afwerking van de tuinkamer; dat de tuinkamer in dezelfde vorm is gebouwd; dat de ramen op dezelfde wijze zijn geplaatst; en dat er sprake is van dezelfde raamkleur, glazen balkons, schuifdeuren, indeling van de woning. Ook is er volgens klagers sprake van een vergelijkbaar lichtplan en hebben twee van de drie naderhand door [architectenbureau] ontworpen woningen asymmetrische ramen, terwijl voorheen geen enkele woning in de wijk asymmetrische ramen had. Klagers stellen een nieuwe, exclusieve woning te hebben gewild, zij zouden diverse malen aan [architectenbureau] hebben laten weten dat ze kozen voor een architect, en niet voor een projectbouwer. Nu blijkt er alsnog sprake te zijn van een vorm van projectbouw, aldus klagers. Volgens hen zijn in de wijk ontwerpen te zien van veel verschillende architecten, wat een mooi afwisselend straatbeeld geeft, en biedt het Beeldregieplan voor de wijk voldoende ruimte voor veel meer afwijking. Een voorbeeld daarvan is dat er ook andere kapvormen mogelijk zijn, aldus klagers.
15. Klagers stellen verder dat zij voorafgaand aan de ontwerpfase al – op detailniveau - een moodboard hadden gemaakt en een duidelijk beeld hadden van de te ontwerpen woning, en

pas daarna [architectenbureau] vroegen om invulling te geven aan hun wensen. Tijdens de ontwerpfase spraken ze diverse oud-opdrachtgevers van [architectenbureau] en bezochten ze drie door [architectenbureau] ontworpen woningen, aldus klagers. Deze woningen hadden volgens klagers niet dezelfde steensoort en niet dezelfde indeling, terwijl twee van de drie bezochte woningen een kubusvorm hadden en zelfs in de verste verte niet vergelijkbaar waren met het voorlopig ontwerp voor hun woning. Zij betwisten dat zij bij deze woningen de overeenkomstige kenmerken hebben gezien waar [architectenbureau] in deze procedure naar verwijst, zoals glazen balkons, schuifdeuren en houten geveldelen. Klagers hebben als bewijs van hun stellingen behalve foto's ook een audio-fragment overgelegd, van een telefoongesprek waarin de aannemer zou bevestigen dat het ontwerp van hun villa is toegepast bij de drie andere huizen in de buurt.

16. Klagers stellen daarnaast dat [architectenbureau] detailinformatie over hun woning heeft gedeeld met de andere opdrachtgevers, wat volgens hen niet alleen respectloos is maar ook in strijd met de gedragsregel over integriteit. Ter nadere onderbouwing van dit verwijt stellen klagers dat ze de eerste signalen over wat er aan de hand was, kregen uit persoonlijke gesprekken met de nieuwe opdrachtgevers, waaruit zij begrepen dat alle details van hun huis in de ontwerpfase door [architectenbureau] waren gedeeld met de nieuwe opdrachtgevers. Volgens klagers bleek hieruit dat dezelfde keuzes waren gemaakt qua steensoort, ramen en afwerking als bij hun ontwerp. Toen zij contact opnamen met [architectenbureau], zou er met begrip noch empathie zijn gereageerd op de ontstane situatie, aldus klagers.
17. Tevens verwijten zij [architectenbureau] dat de bureaus tijdens deze klachtprocedure inzage in de processtukken van deze casus hebben gekregen en aan hen is gevraagd om een verklaring ten gunste van [architectenbureau] af te leggen. Volgens klagers zijn daardoor onnodig mensen uit de straat bij deze procedure betrokken, mensen die zij naar hun zeggen soms niet eens kenden en die nu hun persoonsgegevens hebben en met wie ze wel bureaus blijven. Zij achten dit absoluut onethisch.

Het verweer

18. [Architectenbureau] betwist de verwijten. Met betrekking tot het primaire verwijt voert [architectenbureau] aan dat de woningen alle op maat zijn ontworpen en binnen de speelruimte van het vrij strakke Beeldkwaliteitplan juist een hoge mate van individualiteit

hebben gekregen. Aantoonbaar verschillend zijn volgens [architectenbureau] de toegepaste gevelstenen, houten geveldelen, bijbehorende bouwwerken (zoals veranda's en tuinkamers), gevelopeningen, entrees, raamkleur, lichtplannen en plattegrondindelingen. De toegepaste dakpannen, dakranden, dakkap en schuifdeuren zijn volgens [architectenbureau] standaard handelsproducten die in [plaats], voordat klagers [architectenbureau] contracteerden, ook door andere architecten werden toegepast. Glazen balkons, schuifdeuren en houten geveldelen zijn heel gebruikelijk, aldus [architectenbureau], en ook terug te vinden bij door [architectenbureau] ontworpen woningen die klagers voorafgaand aan hun architectenkeuze hebben bezocht. [Architectenbureau] betwist dat er in de wijk geen andere asymmetrische ramen te vinden zouden zijn, zoals klagers betogen. Ter onderbouwing van al het voorgaande heeft [architectenbureau] ontwerptekeningen en foto's overgelegd en zich verder beroepen op het eigen handschrift als architect. Tevens heeft [architectenbureau] een schriftelijke verklaring overgelegd van de aannemer, waarin deze betwist dat hij tegen klagers zou hebben gezegd dat de andere woningen een herhaling zijn van de woning van klagers. Volgens [architectenbureau] was er derhalve geen enkele reden om op basis van artikel 48 DNR 2005 contact op te nemen met klagers. Met klagers zijn geen specifieke uitgangspunten over uniciteit overeengekomen, aldus [architectenbureau], en zij waren op de hoogte van de eisen van het Beeldkwaliteitplan. [Architectenbureau] heeft tevens een verklaring overgelegd van de stedenbouwkundige supervisor van [plaats], (hierna: stedenbouwkundige) volgens wie geen sprake zou zijn van kopieën van de woning van klagers.

19. [Architectenbureau] voert met betrekking tot de overige verwijten aan, dat klagers zeer tevreden waren over hun huis. In het najaar van 2016 kwam [klaagster] ineens aanzetten met een advocaat, aldus [architectenbureau]; in een vervolgesprek met klagers kon de zaak evenmin worden gesust, hoewel klagers tijdens dat vervolgesprek zouden hebben erkend dat geen sprake was van kopieontwerpen (ten bewijze waarvan [architectenbureau] een gespreksopname heeft overgelegd). [Architectenbureau] zou tevergeefs hebben gesuggereerd om als bemiddelaar de BNA-deken in te schakelen. In de zomer van 2017 kwam de zaak in handen van juristen, aldus [architectenbureau], en pas daarna werd door klagers alsnog een beroep gedaan op de BNA-deken. [Architectenbureau] betwist de stelling van klagers dat alle details van de woning van klagers in de ontwerpfase door [architectenbureau] zijn gedeeld met de andere opdrachtgevers, ten bewijze waarvan verklaringen van die andere opdrachtgevers zijn overgelegd, en betwist dat de andere opdrachtgevers in de eerste fase dezelfde keuzes hebben gemaakt qua steensoort, ramen

etc. Wel erkent [architectenbureau] dat klagers pas andere woningen van [architectenbureau] hebben gezien nadat de ontwerpfase voor hun woning was aangevangen.

Mondelinge behandeling

20. Tijdens de mondelinge behandeling heeft [klaagster] namens klagers verklaard dat zij voor het eerst tijdens een borrel, waarbij ook burens aanwezig waren, hoorden dat anderen dezelfde keuzes hadden gemaakt met betrekking tot het ontwerp. Op dat moment was één woning al in vergevorderde staat van aanbouw, het dak zat er nog net niet op, aldus [klaagster]. Klagers hebben toen contact gezocht met de gemeente, aldus [klaagster], waarna ze aanvullende informatie kregen over de woningen in aanbouw. Volgens [klaagster] zijn de andere huizen op dezelfde manier opgebouwd, gezien o.a. de dakkapel – “die was nou juist uniek” – de indeling binnenshuis en de manieren waarop ‘buiten’ naar ‘binnen’ werd gehaald, zoals de glazen puien tot aan de vloer. [Klaagster] verklaarde desgevraagd dat de keuze voor [architectenbureau] niet werd ingegeven door het handschrift, maar doordat het [architectenbureau] dichtbij was gevestigd; ze weersprak dat er direct een “juridisch traject” werd ingezet. Volgens [klaagster] kon haar partner tijdens het eerste gesprek met [architectenbureau] onverwacht niet aanwezig zijn, en nam zij daarom een persoonlijke vriend mee die toevallig advocaat was; de vriend zou direct bij binnenkomst al gezegd hebben dat hij niet als raadsman aanwezig was. Volgens haar is de casus sindsdien ernstiger geworden, omdat het tweede gesprek, zonder dat ze dit wisten, door [architectenbureau] werd opgenomen, en de burens inzage kregen in deze casus, waardoor hun privacy is geschonden. Volgens haar hebben klagers alleen met de burens over het onderwerp van deze casus gesproken tijdens de eerder genoemde borrel, daarna niet meer. Zij verklaarde verder nooit te hebben beweerd, zoals [architectenbureau] aanvoert, dat de burens inzage kregen in de ontwerpstukken.
21. Namens [architectenbureau] verklaarde de heer [architect] dat na een ongelooflijk goede bouwperiode, [klaagster] ineens met een advocaat en een lading beschuldigingen kwam, erop neerkomend dat [architectenbureau] bezig was hun huis te kopiëren. De opnames van het vervolgesprek zijn volgens [architect] gemaakt, omdat het erop leek dat klagers een juridisch traject beoogden in te zetten. Volgens [architect] is het idee achter artikel 48 DNR 2005: je trekt een la open en gebruikt een bestaand ontwerp. Daarvan is hier geen sprake, aldus [architect]. Wel is er volgens [architect] een zekere verwantschap, die binnen de

beperkingen van het Beeldkwaliteitplan is terug te voeren op eigen handschrift. Puien tot aan de vloer zijn naar zijn zeggen heel gebruikelijk en door hem eerder gebruikt, ook is door hem eerder gewerkt met de toegepaste dakkapellen. Hij weersprak dat het moodboard van klagers bepalend was voor het ontwerp: de eerste laag werd bepaald door het Beeldkwaliteitplan, de tweede door het eigen handschrift en de derde door het moodboard, aldus [architect], die eraan toevoegde dat alle opdrachtgevers hun eigen moodboard hadden. Volgens [architect] zijn de andere opdrachtgevers gevraagd om een reactie, omdat het mogelijk moet zijn je tegen aantijgingen te verweren en klagers beweerden dat [architectenbureau] de andere opdrachtgevers het ontwerp voor hun huis had laten zien. Klagers zijn er zelf mee begonnen om de burens te betrekken bij deze casus, aldus [architect].

22. [Stedenbouwkundige], supervisor van [plaats], verklaarde desgevraagd dat er in het Beeldkwaliteitplan spelregels zijn opgenomen om ervoor te zorgen dat er in [plaats] samenhang ontstaat door gelijkenis, en dat de bewuste drie woningen zeker geen kopieën zijn van de woning van klagers. Volgens hem zijn de plattegronden verschillend, maar zijn er details die terugkomen. Daar is ook op aangestuurd.

Beoordeling van de klacht

23. Naar aanleiding van de klacht overweegt het College als volgt.
24. Klagers hebben zich ter onderbouwing van hun klacht beroepen op de DNR 2005, die onderdeel was van de overeenkomst met [architectenbureau]. Artikel 48 DNR 2005 luidt, voor zover hier van belang:

“De adviseur heeft het recht zijn advies te herhalen, voor zover redelijke belangen van een eerdere opdrachtgever zich niet daartegen verzetten en niet dan nadat de adviseur met de eerdere opdrachtgever overleg heeft gepleegd”.

Gelet hierop is allereerst de vraag aan de orde, of bij de ontwerpen in kwestie sprake is van herhaling van het advies van [architectenbureau], zoals bedoeld in artikel 48 DNR 2005.

25. Het College is, op basis van de argumenten over en weer, de foto's en ontwerptekeningen, en de bezichtiging van [plaats] door de beide architectleden, van oordeel dat dit niet zo is.

Het zijn geen herhalingen omdat het geen letterlijke kopieën zijn. De plattegronden zijn anders, het materiaalgebruik is anders, de maatvoering is anders. Naar het oordeel van het College is daarom geen sprake van strijd met artikel 48 DNR.

26. Klagers verwijten [architectenbureau] evenwel niet alleen dat sprake zou zijn van herhaling, zij klagen ook over gedeeltelijke herhaling dan wel sterke verwantschap en stellen dat [architectenbureau] in strijd heeft gehandeld met de vertrouwenspositie van een architect ten opzichte van een opdrachtgever.
27. In dit verband constateert het College dat [architectenbureau] wel dezelfde 'bouwdoos' heeft gebruikt. Dat is te zien aan de dakkapellen, de tuinkamers, de luifels boven de entrees, de dakvorm en dakhelling, dakdetailering etc. Hier is wel degelijk sprake van sterke overeenkomsten. Klagers hebben aan de hand van voorbeelden gesteld dat ze deze stijlmiddelen niet bij andere woningen van de architect hebben gezien, althans niet in deze combinatie, wat door [architectenbureau] slechts in algemene bewoordingen en met betrekking tot enkele onderdelen is betwist. Het College acht het daarom voldoende aannemelijk dat deze stijlmiddelen in deze combinatie zijn ontwikkeld voor het huis van klagers en daarna zijn gebruikt voor de drie andere woningen. Of dit een eigen initiatief van [architect] is geweest of dat de andere opdrachtgevers werden geïnspireerd door het huis van klagers, kan in het midden blijven.
28. Het College overweegt verder, dat [architectenbureau] de stelling van klagers dat het Beeldregieplan ook (heel) andere oplossingen mogelijk maakt, niet dan wel onvoldoende heeft weersproken. Van belang is verder, dat de betreffende huizen zijn gebouwd in de directe omgeving van de woning van klagers.
29. Ten tijde van de uitvoering van de opdracht door [architectenbureau] golden de gedragsregels die in werking traden in 1998, laatstelijk gewijzigd in 2006. De Hoofdregel luidde, voor zover hier van belang: *“De architect is gehouden de opdrachtgever onafhankelijk en deskundig in een vertrouwenspositie als adviseur terzijde te staan (..)”* In de Gedragscode 2016 is de vertrouwenspositie verwoord in de kernwaarde Integriteit. Deze kernwaarde luidt: *“Als opdrachtgever behandelt hij in een vertrouwenspositie onafhankelijk de belangen van de opdrachtgever, zonder zich op onoorbare wijze te laten beïnvloeden door nevenbelangen. De architect behandelt de in het kader van zijn opdracht verkregen informatie vertrouwelijk.”* Gelet op de datering van de overgelegde ontwerptekeningen,

werden deze vervaardigd in de periode 2015-2017, zodat de handelwijze die [architectenbureau] wordt verweten, dient te worden getoetst aan zowel de oude als de nieuwe versie van de gedragsregels.

30. Het College is van oordeel dat de 'onafhankelijke vertrouwenspositie als adviseur', die in beide versies van de gedragsregels een hoofdrol speelt, niet ophoudt bij het afronden van de opdracht, maar ook een zekere nazorg met zich meebrengt. Ook al is in dit geval geen sprake van een kopieontwerp als bedoeld in artikel 48 DNR2005, de gelijkenis van de drie nieuw ontworpen huizen met het huis van klagers had [architectenbureau] er, onder de omstandigheden van dit geval, toe moeten brengen om, voorafgaand aan de ontwerpfase, contact met hen op te nemen. Door in plaats hiervan afwerend te reageren op de pogingen van klagers om hierover in gesprek te komen, heeft [architectenbureau] de vertrouwenspositie ten opzichte van klagers inderdaad, zoals zij stellen, beschaamd. Ook al zou zijn komen vast te staan dat klagers direct een juridisch traject wilden inzetten – wat door klagers gemotiveerd is weersproken en waarvan ook onvoldoende is gebleken (dit gebeurde pas een half jaar later) – dan nog geldt dat [architectenbureau] zich op het moment dat klagers met [architectenbureau] contact zochten, had kunnen realiseren dat de gelijkenis te sterk was om geheel onbesproken te laten. Dit betekent dat de klacht in zoverre doel treft.
31. Dit is niet het geval met betrekking tot hetgeen klagers [architectenbureau] verder nog verwijten. Het opnemen van een gesprek door een van de gespreksdeelnemers, zonder dat de ander daar toestemming voor gaf of weet van had, is naar het oordeel van het College op zichzelf niet een schending van de privacy. Het College begrijpt voorts uit hetgeen namens klagers tijdens de mondelinge behandeling is gezegd, dat het niet de bedoeling van klagers was te stellen dat de andere opdrachtgevers inzage hadden in de daadwerkelijke ontwerpstukken van [architectenbureau] met betrekking tot hun huis, het ging hen erom dat de inhoud van die stukken werd overgedragen; maar aan [architectenbureau] kan worden toegegeven dat klagers dit wel leken te stellen. Ook hebben klagers weliswaar bij de mondelinge behandeling gepreciseerd op welk moment zij contact hadden met de burens, maar aan [architectenbureau] kan worden toegegeven dat het erop leek dat zij uit eigen beweging met de burens contact zochten om met hen over het onderwerp van deze casus te spreken. Onder deze omstandigheden kan aan [architectenbureau] niet worden tegengeworpen dat het zelf contact zocht met de andere opdrachtgevers en hen om een reactie heeft gevraagd. Naar het oordeel van het College had dit soort onduidelijkheid

overigens kunnen worden voorkomen als [architectenbureau] op een constructievere manier met klagers was omgegaan.

32. Uit het voorgaande volgt, dat de klacht deels doel treft en voor het overige ongegrond is. [Architectenbureau] heeft, voor zover de schending plaatsvond voorafgaand aan 1 januari 2016, de Hoofddregel, en voor zover dat gebeurde na 1 januari 2016, de kernwaarde van Integriteit geschonden. De schending is naar het oordeel van het College niet zodanig ernstig dat een andere maatregel dan een waarschuwing op z'n plaats is.

HET COLLEGE VAN TOEZICHT DOET DE VOLGENDE UITSpraak

Het College van Toezicht verklaart de bij mailbericht van 11 april 2018 door klagers ingediende klacht deels gegrond.

Het College van Toezicht legt [architectenbureau] de maatregel van een waarschuwing op.

Aldus beslist op 6 maart 2019 door Kamer I van het College van Toezicht, bestaande uit mr. L.C.J.M. Spigt, voorzitter, ir. R. H. Gortemaker en dr. ir. P.C.M. Maas, architect-leden, en mr. A.M.R. Smolders, secretaris.

Voorzitter:

Secretaris:

Verzonden op:

Tegen deze uitspraak kunt u binnen 30 dagen na verzending in hoger beroep komen bij een met redenen omkleed bezwaarschrift in vijfvoud aan de Raad van Beroep voor het Toezicht, Six Advocaten B.V. t.a.v. mr. W. Post, IJdok 25, 1013 MM Amsterdam, onder gelijktijdige overmaking van € 350,- (zijnde € 289,26 + 21 % BTW) op de rekening van BNA/College van Toezicht, nummer NL62ABNA046.69.44.349 bij de ABN AMRO Bank N.V. te Amsterdam.